

Linnés bortglömde lärjunge och hans återskapade värld

Ida Rödén på Härnösands konsthall

Sanning och lögn, verklighet och fiktion, är det motsatta begrepp som är klart urskiljbara eller är skiljelinjen tunn och förvirrande?

I Ida Rödéns utställning på Härnösands Konsthall ställs frågan på sin spets. Skickligt har hon byggt upp en person, ett liv, och en vetenskaplig verksamhet. Jonas Falck från Stigsjö, bortglömd lärjunge till Linné, med en tidigare oupptäckt vetenskaplig verksamhet, presenteras med bilder, fossiler och till och med en liten bok med den suggestiva titeln "Återskapade iakttagelser".

Fantastiskt! En fascinerande personlighet från våra bygder som äntligen har fått upprättelse och den uppmärksamhet han förtjänar.

Illusionen skulle vara fullständig om det inte vore för alla de små försätsmineringar som konstnären finurligt placerat ut, och som exploderar lite försiktigt här och där, som försynta varningssignaler till betraktarens medvetande. Son till en lantbrevbärare – det fanns väl inga lantbrevbärare på 1700-talet; inte bekräftat av Linné att Falck var hans lärjunge; meteoritnedslag vid Kultsjön som inte nämns någonstans.

Utställningen domineras av bilder på djur, det är teckningar, akvarellerade teckningar och affischer. Bilderna är minutiöst detaljerade, naturtroga på ett levande sätt, med bedrägligt arkaiserande grundton, som förhöjs genom den skenbart gammalmodiga skrivstilen. Det är nästan som att bli förflyttad tillbaka till barndomens biologilektioner i skolan, det enda som fattas är den där otäcka hjärnan som flöt omkring i en glasburk på hyllan högst upp.

Fantasin – och humorn – är tämligen ohämmad. Eller vad sägs om djur som dammsugarål, hjälmvattenorm, räkbälta, neonsalper, och – en absolut favorit – tandad sjögurksprung?

De flesta av de avbildade djuren finns ändå på riktigt, men det finns något avvikande i deras utseende. Vilket givetvis förklaras med att de är muterade efter meteoritnedslaget (det som aldrig inträffade!). Särskilt fåglarna har begåvats med iögonfallande frisyrer.

Förundran och ett gott skratt måste betraktas som ett gott betyg åt utställningen, som på ett sällsynt förtjänstfullt sätt förenar traditionell konstatställning med installation. Här finns också keramik och sten som ska föreställa den gode Jonas Falcks geologiska upptäckter, men de övertygar inte, och lämnar mig oberörd.

I en tid då vi översvämmas, för att inte säga bombarderas, av information från ofta oklara avsändare blir utställningen en varning att inte låta sig luras, men också en uppmaning att vara på sin vakt och kolla sina fakta. I synnerhet som fejk och verklighet ligger så nära varandra; det är de små små detaljerna som allt som oftast skiljer dem åt.

Men först och främst är Ida Rödéns utställning en klurig hyllning till fantasins märkvärdiga kraft. Det är den som förmår att ingjuta mod i oss genom att belysa vad som hade kunnat vara. Det befintliga är inte givet, en annan värld är möjlig.

Text och foto: Gregor Flakierski

Volym 2016-12-18